

Тема 8. Політична система: сутність та функції

План лекції

1. Політична система суспільства: поняття, сутність, структура, функції.
2. Основні політичні системи сучасності.

Політична система суспільства – це цілісна, інтегрована сукупність політичних суб'єктів, структур і відносин, що виражає інтереси різних соціальних спільнот та забезпечує реалізацію загальнозначущих цілей.

Поняття „політична система” допомагає зафіксувати весь комплекс явищ і процесів політичного життя суспільства в рамках визначеного історичного простору і часу, відбити в узагальненому вигляді її зміст, динамічні, структурні і функціональні параметри.

Будучи тісно зв'язаною з іншими підсистемами єдиного суспільного організму – економічною, соціальною, правовою, духовно-ідеологічною й ін., – політична система має над ними визначене верховенство. Це обумовлено ведучою організаційною і регулятивно-контролюючою роллю самої політики, а також тим, що державна влада, чії рішення обов'язкові для всього суспільства, є стрижнем політичної системи.

Основними структурними елементами політичної системи виступають: політичні суб'єкти – індивіди, соціальні групи, суспільно-політичні організації і т.п.; політичні відносини – відносини суб'єктів головним чином із приводу політичної влади; політична організація – система інститутів, у рамках якої проходить політичне життя суспільства (державні установи, політичні партії, засоби масової інформації й ін.); політичні і правові відносини, почасти закріплені у законодавстві; політична свідомість і політична культура – рівень і характер політичних знань, оцінок, ідей, традицій і дій суб'єктів політики.

Головне призначення політичної системи – інтеграція суспільства в єдине ціле, підтримка стабільності і визначеності соціального порядку. Відповідно до цього виділяють наступні функції політичної системи: визначення цілей і задач суспільного розвитку, мобілізація ресурсів на їхнє досягнення; виявлення й узгодження інтересів різних класів, соціальних груп, націй; розподіл матеріальних і духовних цінностей; координація діяльності суспільних елементів і структур по виконанню програм стратегічного порядку; контроль за дотриманням законів, норм і законотворчість; духовно-ідеологічна діяльність, формування політичної свідомості; легітимація даного суспільно-політичного ладу; політична соціалізація членів суспільства.

В основі *типології політичних систем* лежить кілька підходів. З погляду класового підходу розрізняють політичні системи: рабовласницькі, феодальні, буржуазні, соціалістичні. З погляду ступеня структурної диференціації й особливостей культури американський політолог *Г. Алмонд* запропонував виділяти примітивні, традиційні і сучасні політичні системи. З урахуванням характеру політичного режиму можна говорити про демократичні, авторитарні, тоталітарні політичні системи.

У сучасному світі існує кілька груп держав, політичні системи яких більш-менш однотипні.

План семінарського заняття

1. Поняття, структура та функції політичної системи.
2. Типологія політичних систем.

Література

- Андреев С.С. Политические системы и политическая организация общества // Социально-политические науки. – 1992. – № 1.
- Белов Г.А. Функции политической системы // Кентавр. – 1995. – № 3.
- Борисов В.К. Теория политической системы. – М., 1991.
- Гавриленко І. Політична система суспільства // Політологічні читання. – 1993. – № 1.
- Каменская Г.В., Родионов А.Н. Политические системы современности: Учебное пособие. – М., 1994.
- Краснов В.И. Политические системы // Социально-политический журнал. – 1995. – № 3.

Теми рефератів

- 1. Місце і роль політичної системи в житті суспільства.*
- 2. Становлення нової політичної системи в Україні.*

Питання для самоконтролю

1. Які об'єктивні передумови й історичні умови виникнення політичних систем?
2. Які фактори визначають відмінності політичних систем?